

DEVRIYE KURAMI

Yedi kere ben bu cihana geldim
Artla duran iki nişan bendedir
Yerde gökte Tanrı diye ararlar
Biz Hakk'ı severiz Hak'da bendedir[1]

DEVRIYE KURAMI ÜZERİNE MUHABBET

Sizi bilmem ama ben Aleviliği anadilimi öğrendiğim gibi, doğal hayatımın içinde ailemden; anamdan ile babamdan, ebemden ile dedemden öğrendim. O zamanlar / daha toyken onlardan duyup öğrendiklerimin Alevilik olduğunu bilmiyordum; köyümüzden / evimizden çıkıp ta başka başka diyarlara gidince, oralarda başkalarında gördüklerimi oralarda duyduklarımı bunlar arasındaki farkı fark etmeye başlayınca aradaki farkın Alevilik olduğuna kanaat getirdim. Aradaki farkı fark edip de, bulunduğum ortamlarda duyduklarım müdahale edip, “dostlar etmeyin eylemeyin görünenle gerçek aynı değil”, benim bildiğim benim gördüğüm, benim duyduğum bunlar diye anlatmaya başlayıp ta farkı fark ettirmeye çalışınca da adım hemencecik Kızılbaş'a çıkıverdi. Bundan sonra kimi yoldaşlarım beni görüp hal hatır edeceği zaman “Kızılbaş kardeş / Kızılbaş yoldaşım ne haber” demeye, bir muhabbete söze katılmak istediğim de “buyur Kızılbaş yoldaş yâda söz şimdi Kızılbaş yoldaşın” diye takdim edilmeye başladım. Yani anlayacağınız bu Kızılbaşlık benliğime, üstüme başıma öyle bir sinmişti ki ben bunu itiraf etmesem de bu bir yerlerimden anlaşılıyordu zahir. Bu benim tercihimden başka bir şeydi yani. Dinleyenlere komik gelecek belki ama Sıkıyönetim mahkemesinde yargılanırken, savcı iddianameye adımı “Ali Rıza” diye yazmıştı, kaç kez mahkemeden “Hakim bey adım Rıza Aydın nüfusa öyle kayıtlıyım, nüfus cüzdanım dosyanızda var, desem de hakim “Sanık ne kadar adım Rıza Aydın dese de kayıtlarımızda Ali Rıza diye gözükmektedir” dedi; bu mahkeme kararında bile aynen böyle geçiyor. Hatta dahada komiğini söyleyeyim, -cezaevinden çıkıp normal hayata döndüğümde- Adli sicil kaydı alacağım zaman “Rıza Aydın” dersem bir şey çıkmaz pürü pak görünürdüm, ama “Ali Rıza Aydın” dersem tüm künyem ortaya dökülürdü; bu bazı zamanlar işime bile yaramıştır. Kadere inanmadığımdan, bütün bunların bir tesadüf olduğuna inanırım hala. Bütün bunlar, küçüklüğümde merak edip sorduğum sorulara, bir oyun oynar gibi, anamın ebemin babamın bana anlatırken verdiği kültürün etkisidir derim; mükafatı yada cezası ne sayarsanız sayın artık. Nice zaman sonra ben bunları fark edip bilincime çıkararak, bu doğal hayatımda öğrendiklerimi Yunusları, Pir Sultanları okuyarak taçlandırmışımıdır. Ol hikâye bundan ibarettir.

Ebem Sennaz, (adı Selvinaz'mış ta Sennaz derlermiş, benim aklım yetti yeteli Sennaz karı derlerdi) Halil Acırhoğlunun küçük kızımıymış. Halil dedem, dedelik edermiş, dedeliğe gidermiş. Evin erkekleri savaşa gidip, oradan gelmeyince küçük kızı “Tembel Sennaz'ı” hizmetimi görsün, bana yardımcı oldun diye yanında götürürmüş. Tembel Sennaz, Halil dedem ile düşe kalka bu yolda yürümüşler. Halil dedem ile dolaşırken atın yanında kalan ya huyundan ya suyundan alır hesabı, ebemde o

ortamlarda pişmiş, farkında olmadan çok bilge bir kadın olmuştu.1

Eee bunu nereden biliyorsun diyeceksiniz belki. Bunu şimdi şuradan çıkarıyorum; ebemin gardaşı savaşa gidip / götürülüp oradan geri gelmemiş, gardaşının bir tek çocuğu vardı Hüseyin Acırlıoğlu dedelik ederdi. Onu herkes Acırlıoğlu diye bilir böyle tanırdı. Bende küçükkken adının bu olduğunu sanıyordum. Ama biz ona hep dayı dedik, niye çünkü anam ona dayı diyordu. Bu yüzden bizde ona dayı derdik.

Sonra bir gün Şarkışla'dan bize misafir gelen İmam Hatip Öğretmenlerine, sizi köyümüzün en renkli kişisiyle dedesiyle tanıştırayım çok ilginç bir adamdır deyip dayımın yanına götürünce adının Hüseyin olduğunu anladık. Belki bende sahiden burada adının bu olduğunu fark ettim. Yoksa o benim dayımdı, dedeydi, herkes ona Acırlıoğlu diyordu. Acırlıoğlu Nazlım Abdal Ocağına bağlı bir dedeydi. Nazlım Abdal'ın türbesi Sızır'da bulunur, oraya zaman zaman ziyarette giderler.

Hüseyin Acırlıoğlu dede sık sık ebemin yanına gelir onunla baş başa verir derunu dilden konuşurlardı. O zamanlar bunları pek önemsemediğimden neler konuşurlardı pek ayrıntılı bilemiyorum. Bildiğim kadarıyla dayım, Acırlıoğlu sık sık Sennaz garının yanına gelip ebemle konuşurdu. Ona şöyle derdi, "Gel şu deyişi bir daha süre", "Şu deyişi çıkaramadım unuturum diye korkuyom nasıldı ki, gel birlikte bir daha süre" "şunu bir daha insan yada şurada dedeme ne sormuşlardı da dedem onlara ne anlatmıştı", yada "şu olay nasıl olmuştu", "dedem şu muhabbetinde ne demişti, bu muhabbet nasıl gelişmişti" derdi. Konuşmaya bir daldılar mı uuff coşarlar giderlerdi. Çoğu zaman konuştuklarını dinlemezdim bazen da kulak kabartıp dinlediğim olurdu ama kulak verip dinlesem de anlayamazdım; sanki onlar kendi aralarında kendi dilleriyle, kendi dillerinin özel jargonlarıyla konuşurlardı. Bu sanki başka bir dil gibiydi. Ama benimle yada başka biriyle konuşuyorlarsa benim anlayacağım sadelikte konuşurlardı. Onlar kendi aralarında konuşurken çoğunlukla bilmediğim şeylerden konuşurlardı. Konuştukları sözcükleri tabirleri anlayamazdım. Ama şu kadarını söyleyeyim ki hayal güçleri müthiş gelişmişti. Onlardan Pir Sultanı yada Kerbela vakasını dinlediğimde sanki bunlar dün olmuş gibi yaraları acıyor sanırdım. Öyle içten öyle coşkuyla anlatırlardı ki anlatamam, benim gözlerimden bile yaşlar gelirdi.

Onlara bir şey sorduğun vakit doğrudan cevap vermezler ama, kıssadan hisse; ya bir fıkra anlatır, yada koskocaman bir öykü – bir olay anlatırlardı. Sen bu anlatıdan ne hisse çıkarırsan anladığın o kadardı işte. Sen büyüyüp geliştikçe dinlediklerinden anladıklarında değişirdi. Bana böyle oldu. "Derya büyüktür ama herkes kabı kadar alır", sözü belki bu gerçeği anlatır. Benim kabım değiştikçe o deryadan aldıklarım da değişiyor galiba.

Ebeme bir gün "insanlar ölünce ne oluyor" diye sormuştum, o zamanlar ölüm bana çok soğuk gelirdi. Düşünürdüm de bir tabutta karanlık toprağın altına girmek çok sıkıcıydı. Ebem "oğlum insan ölmez, insanın bir kalıbı vardır, birde onun içinde taşıdığı ruhu var, kalıp eskiyince ruh o kalıptan çıkar göçüp gider[2]" demişti. Nasıl yani nereye gider demiştim. Oda bana demişti ki: her insan gök yüzünde bir yıldız gibidir, orada bir yıldız vardır. insan dünyadan göçtüğü (siz bunu öldü diyede okuyabilirsiniz) zaman, insanın o yıldızı oradan kayıp başka yıldızların/ insanların yıldızlarının içine girer orada ışıldamasına devam eder .Bazen bir yıldızın kaydığını görürsün. İşte o budur, o zaman o yıldız o yerinden kayıp o kişinin yaşarken yaptığı

gönüllerin içine giriyordur. Kişi dünyadan göçünce (yani ölünce) kişinin yıldızı oradan kayar kişinin yaşarken yaptığı gönüllerin içine girer bu defa o kişi o gönüllerde ışıltısını sürdürmeye devam eder. Kişinin birde bu hayat ağacında yaprağı vardır. Kişi ölünce o yaprak oradan düşer toprağa karışır. Hatta o yaprak o daldan salını salını ihtişamla toprağa düşerken sevdiği bazı insanların yapraklarına değer, onlara dokunur bu onların kulaklarını çınlatır, sanki bu onların içine doğmuş, onlara ayan olmuş gibi olur, bu yüzden o sevdikleri gelip o insanın cenaze törenine katılırlar. Cenaze alayı o yaprağın toprağa verilmesidir. Yaprağı toprağa karışırken yıldızı da bir ışık olup gönüllere karışır, o kişi bundan sonrada girdiği gönüllerde yaşamaya devam eder.

“Bunun için bir kişinin[3] yaşamdaki başarısı, hayatta ne kadar kalp yaptığıyla, ne kadar gönülde yer edindiğine bağlıdır kişinin bu alemde göçtükten sonra gönüllerde ne kadar yaşayacağına bağlıdır, ona bakılarak anlaşılır. Kişi yaşamda başarılıysa yaşarken ne kadar çok gönül yaptıysa, o bu dünyadan gidince de kalanların gönlünde onlarla beraber ışıldamasını sürdürecektir, o gönüllerde yaşayamaya devam edecektir.”

Bu oyun kafamı karıştırmıştı. Biz ebemize ana derdik. Ana nasıl yani dedim, bu saçma değil mi, bir insanın başkasının gönlünde nasıl yaşar, bir insanın başkalarının gönlünde yaşadığını nasıl söyleyebiliriz, bu nasıl olur dedim. Oğlum dedi, bir insan bizim gözümüzün önünde değilse, biz o kişinin yaşayıp yaşamadığını nasıl anlarız, onu düşünürüz onu anarız değil mi dedi he dedim, sonra biraz daha düşündüm öyle galiba dedim. O zaman bak dedi, biz Yunus Emreyi hiç unutmuyor muyuz, konuştuğumuz iki kelimedenden biri onun, her sözümüzde o var, onu dilimizden hiç eksik ediyor muyuz; Hacı Bektaş'ta böyle Pir Sultan da. Bak onlar bizim gönlümüzde yaşamaya, orada ışıldamaya devam ediyorlar işte.” “Senin ne kadar çok sevenin olursa, bu alemde gezerken ne kadar gönül ziyaret edip, ne kadar gönülde taht kurmuşsan onların gözlerinden kaybolup bu dünyadan göçünce de onların gönlülerinde yaşarsın, ışıldaman devam eder” demişti.

Ebem gil hayatlarını bir gönül yapmaya hasletmişlerdi / vermişlerdi. Onlar “Çalış kazan ye yedir bir gönül ele geçir bin Kabe'den yeğrekdir bir gönül ziyareti” diyorlardı. Bir akşam evine konuk olduğumuzda Şakir Keçeli Dede-Baba muhabbetin bir yerinde bize demişti ki, “Anadolu'nun bu fakir halkının tümü konukseverdir ama Kızılbaşlar bunu / konuğuna hizmet etmeyi ibadet olarak görür öyle algılar; aradaki bu ince farkı görmek lazım”. Şimdi içimden geçenleri yani bu konuda duyup gördüklerimin tümünü anlatmaya kalkışsam söz çok uzar, okuru sıkarım diye korkuyorum.

Yıllar sonra kendime gelip bu teoriyi anlamaya başladığımda bu anlayışın anlaşılması için en önemli yanlarından birinin hulül de denen “Devriye” kuramı olduğunu gördüm.

Devriye kuramı daha çok devriye şiirlerinde anlatılıyordu. Şiiri'nin, Harabi'nin devriyeleri meşhurdu. Bunları babamdan kaç kez dinlemiş onun üzerine konuşmuştuk. Hatta bunları ezberleyeyim diye bana yazdırmıştı. Bana en bögülü gelen, hayallerimi en çok zorlayan şiirlerde bunlardı. Zamanla bende “bizi en güzel anlatan, Aleviliği öğreneceğimiz en güzel şiirler, teorik kılavuzlarımız bunlardır” demeye başladım. Bu yüzden nerede devriye kuramı ile ilgili bir şey duysam kulak

kabartıyordum; o sözün peşine düşüp gittiğim oluyordu.

Babama göre, bizim havalinin/ bizim yörenin en ünlü ozanı aşık Veliydi; ona göre yöre aşıklarını en çok etkileyen de oydu. İğdecikli Aşık Veli, Hamdullah Çelebiye bağlıydı, onu pir kabul etmişti ama Kemter'in yanında yetişmiş, ondan el almış ustalığı ondan öğrenmişti. Babama göre, yola girecek bir canın bir rehberi, bir piri birde ustazı mutlaka olmalıydı. Ona göre kişi kendi kendine kemalete eremezdi, o sık sık şakaya getirip “bizim dünyamızda, tarikata girip tarikatta tek başına yol almak isteyen talip pek hoş karşılanmaz” derdi. Eskiden, muhabbet bağına yenile girip saz çalacak aşığa bile “pirin kim, rehberin kim, ustazın kim' diye sorarlarmış” derdi. Yolun bu özelliğini Hatayi'nin bir dörtlüğünde şöyle dile getirdiğini gördüm:

Bu dünya durdukça eğer dursan da

On dünya dolusu kitap görsen de

Her harfine bin bir mana versen de.

Mürşid-i kamile varmadan olmaz.

İşte yöremizi bu kadar etkileyen aşık Veli'nin ustazı Kemter Baba bir dörtlüğünde devriye kuramına dokunup şöyle diyor:

“Kemteriyem yeryüzünde bittikçe. / Çok kalıp eskittim gelip gittikçe.”

Kemter baba namı diğer Kalalı Aşık Kemter bu aleme yedi kez gelip gittiğini söylemiş; yada bir muhabbetinde böyle demiş[4]. Bir gün bir muhabbet bağında saz çalıp demlenirken, söz dönüp dolaşip yine buraya gelmiş. Aşığa “yahu aşık baba kerem eyle” demişler, bu gelip gidişlerinden bugüne hiç bir nişane kalmadı mı” diye ısrar edip sorunca aşık çoşa gelip sırrın aşık arıyivermiş. Demiş ki, “bir seferinde bir çerçicinin aygırıydım. Yumurta alış verişi yapan çerçici beni Hatun Pınarının başına bir sikke ile bağlamıştı. O anda yanımızdan bir yıllık geçiyordu. Yılıkdaki kısraklardan birine gönlüm düştü, sikkeyi kırıp onların peşine koştum. Hatun Pınarın başını bir eşleyip deşeyin bakalım belki o sikkeden biz iz kalmıştır” deyi vermiş. Bunu duyan köylüler durur mu hiç, sabah olunca doğruca Hatun Pınarının başına gidip orayı eşleyip deşelemeye başlamışlar. Hatun Pınarının başını biraz eşleyip deşelerkentoprağın derinlerinden çürümüş, adeta bir çuvaldız gibi kalmış ucu zincirli bir sikke kalıntısı bulmuşlar. “Aha bu” deyip gelip aşığa düşenlerde olmuş, “adam sende işte attı tuttu” diyenlerde olmuş.

Bir gün Kemterin yöresinden, yakın köylerinden gelen konuklarımızla oturmuş, Kemter babanın bir çok deyişini bilen aşık Mustafa ile bunları konuşuyorduk; daha doğrusu mevzuyu birde ondan dinliyordum, ben soruyordum aşıkta anlatıyordu, annem bize kulak kabartmış, gelip “desturunuz olursa devriyeyle ilgili anamdan babamdan şöyle bir öykü dinlemişim onu size anlatayım” deyip muhabbete katıldı. Bende elimdeki ses kaydedicimin düğmesine basıp bunu kaydettim, şimdi annemden kaydettiğim devriye ile ilgili o öyküyü buraya aktarmak istiyorum:

“Hazreti Âli efendimin yanında bir adam varmış. Onun hizmetine yeldirir, yanında yöresinde bulunmuş. Bu adam bir gece rüyasında bakmış ki insanlar bir yere doğru gidiyorlar, kendide o kalabalığa karışip gitmeye başlamış. İleriye varınca önü bir hücreye rastlamış, hücre bir oda. Hücreden İmam Üseyin efendim çıkmış.

Nereye gidiyorsun demiş İmam Üseyin efendim.

Adam: “bunlar nereye gidiyorsa bende bunlarla gidiyom” demiş.

“Dön” demiş, “Hayır sen gidemezsin” demiş İmam Üseyin “senin işleğin işlek değil.

Sen babama hizmet etmişin ama ölçüde tartıda doğruluktan sapmışın, senin bu defterde adın yok, sen dön, sen bunlarla gidemezsin” demiş. O nazlımya -babam öyle derdi / Nazlım Üseyin derler bizimkiler ona- onu dinlememiş yürümüş.

Acik ileriye daha varınca önüne bir hücre daha gelmiş, oradan önüne İmam Hasan efendim çıkmış. O sert, “dön” demiş, sen gidemezsin. Senin işleğin işlek değil, dön demiş. Onunla giderim gidemezsin diye uğraşırken adam uyanmış.

Adam uyanınca, “eeyvâh” demiş. “Benim işleğim işlek değilmiş, benim bunca emeğim zay olmuş. Çocuklarını yanına çağırıp bu rüyasını anlatmış, “Ben iyi bir insan değilmişim, işeğim işlek değilmiş, sizler bari benim gibi olmayın” demiş.

Adamın üç oğlu varmış.

Aradan az bir zaman geçmiş, çok uzun sürmeden adam hastalanmış. Demiş ki Hazreti Ali efendime, ben dünyadan göçeceğim çocuklarımanın emaneti sana, onları dalından kolundan atma, aha üç oğlumun üçü de sana emanet” deyip adam ruhunu teslim etmiş.

Adam dünyadan göçünce, çocuklar Hazreti Ali efendimin yanında durup ona hizmet etmeye devam etmişler.

Bir gün Hazreti Ali çocukları yanına çağırıp, “çocuklar” demiş, “siz babanızın hangi gılapta geldiğini biliyormuşsunuz”. Çocuklar demişler ki, “aman elaman medet muret biz nereden bilek batın ilmi senin elinde batın ilmimi sen bilin” demişler. O zaman Hazreti Ali efendim demiş ki: oğlum bak babanız yılan donuna girdi, şooo delikten çıkıp çıkıp giriyor. Bunu dağıtleyin (denitleyin / gözetleyin), çıkararak öldürün demiş diyor. Sonra çocuklar orayı dağıntlemişler bir gün yılan çıkışın yılanı öldürmüşler.

Aradan bir hayli zaman daha geçtikten sonra, yine bir gün Ali çocukları yanına çağırıp: “çocuklar babanızın şimdi ne gılapta geldiğini biliyor musunuz” demiş. Demişler ki, “aman eleman medet mürvet biz ne bilek, batın ilmi senin elinde batın ilmimi sen bilirsin. Oğlum demiş, köye bir bezirgan gelmiş -biz çerçici derdik- bakın bu bezirgandaki eşşeğin sıpası şo sıpa demiş, o sizin babanız. Gidin o sıpanın boynuna sarılın, illada bu sıpayı alacağız deyin; üç isterse beş verin, illada alın, alıncada onu götürüp bir yerde öldürün. Çocuklar Ali'nin dediğini yapıp çerçiciden o sıpayı alıp öldürmüşler.

Aradan bir hayli zaman daha geçtikten sonra, bir gün yine Ali çocukları yanına çağırıp çocuklardan yine sormuş, “çocuklar babanızın gılabını biliyor musunuz” demiş. Bilmiyoruz (bilmiyoh) demişler; “elaman medet murvet batın elmi senin elinde sen biliyon bize göster” demişler. “Bakın şu çobanın yaydığı, şo sürünün içindeki şu koyun sizin babanız” demiş. Gidin o koyunun boynuna sarılın. Çobana deyin ki illada bu koyunu alacağız deyin. Az isterse çok verin onu kayıl edin, o koyunu alıp öldürün demiş. Çocuklar Alinin dediğini yapmışlar. O koyunun damla kanından işte, ot çıkmış çöp çıkmış aradan bir hayli zaman geçince adam sulpuna düşmüş adam diyor.

Bir diyarda bir padişahın hiç çocuğu olmazmış. Bir oğlu olmuş. Ama çocuk gece demeyip gündüz demeyip ağlıyormuş. Padişah “çocuğumun sesini keseni dünya malına garrah edeceğim” diye tellal çağirtmiş. Hacılar gelmiş, hocalar gelmiş, bakımcılar gelmiş, doktorlar gelmiş velhasılı kalam o zamanın bahrinde kim varsa işte hepsi gelmiş, hiçbir kimse hόμεleğin sesini kesememiş.

Ali yine bir gün çocukları yanına çağırıp, “çocuklar” demiş “babanızın gılabını biliyor musunuz”. Ne bilek gurban olduğum demişler. Demiş ki bakın o padişahın oğlu, işte o sizin babanız demiş. Ben bu kadar çileler çektim acaba çocuklarım damı benim çektiğim çileleri çekecekler diye ağlıyor. Gidin onun sesini kesin demiş. Nasıl keseceğiz, babamızın ağdını nasıl durduracağız demişler. Siz gidin çocuğu bir odaya koydurun. Ona deyin ki baba bizim hizmetimizle Hakk'a yaradık. Biz Hakk defterine kabul edildik, bizim ucun boşu boşuna ağlayıp acı çekme deyin demiş.

Çocuklar gidip padişahın kapısını çalmışlar. Kapıyı açanlar bakmışlar ki fakir fukara bir çocuk. “Niye geldiniz, derdiniz ne, ne istiyorsunuz” demişler. Çocuklar “biz o hömeleğin sesini keseceğiz onun ucun geldik” demiler. Kapıyı açanlardan biri “gidin lan demiş, bir sürü adam geldi, bunca gidip gelen alimler, bilginler kesemedi de siz mi keseceksiniz demiş. Çocuklar ısrar edince oradaki görevlilerden biri, yahu bir deneyelim, denemekten ne çıkar belkide körün taşı gibi tutar demiş. Çocukları hömelekle bir odaya koymuşlar.

Büyük oğlan gelmiş. Baba, baba boşuna ağlama, biz şöyle hizmet ediyoh böyle hizmet ediyoh Hazreti Ali efendim bizi çok seviyor demiş çocuğun sesini kesememiş. Ortanca gelmiş. Baba boşuna ağlayıp eziyet çekme, bizim için zahmete katlanma biz çok rahatız, çok iyiyiz, biz sıtkınan çalışıyoruz, Hazreti Alinin hizmetine yeldiriyoruz durumumuz çok iyi demiş ama hayır oda çocuğun sesini kesememiş.

Güccük oğlan gelmiş. Güccük oğlan demiş ki, baba ağlama biz çok rahatız, biz çok iyiyiz biz Hazreti Ali efendime sıtkınan hizmet ediyoh biz o deftere kaydolduk demiş. Güccük “biz o deftere kaydolduk” deyince diyor babam, hömelek ney ney ney oğlum bir daha söyle demiş. Güccük oğlan “baba biz o deftere kaydolduk” “bizden yana kasefet etme” demiş. Hemelek ah yavrum bunu duydumya buna şükürler olsun bin şükür demiş. Ben bunu duydum ya yavrularım demiş, benim çektiğim çileyi çocuklarımda çekecek mi ola diye ağlıyordum, inliyordum bundan sonra ağlamam. Yavrularım hadi siz gidin, işinizin başına dönün, siz sağ ben selamet” demiş.

Çocuğun sesi kesilince bakıcılar büyük bir sevinçle kapıyı açmışlar, herkes sevinçten şadıman olurken bizim çocuklarda oradan sır olup koyup gitmişler.

Çocuklar oradan Hazreti Âli efendimin yanına gelmişler. O zaman Ali o çocuklardan birini deryalar bekçisi yapmış, birini de Hızır Nebi. Bunları anam, babam, dedem böyle anlatırdı. Dedem hiç durmadan, senede iki üç kere Hacı Bektaş'a gidermiş /giderdi. Dedeydi. Eşşğine biner buradan Hacı Bektaş'a giderdi. Evvelki dedeler oradan izin almadan dedeliğe çıkmazlarmış, izinsiz hiç gidemezlermiş. Gidip Hünkar postunda oturandan yazı alacaksın, mühürleteceksin, onu gittiğin yerlerdeki taliplerine göstereceksin, ben oradan vekaletimi aldım diye yoksa dedeliğe gidilemezdi. Bu böyle yavrum. Ben anamdan babamdan böyle gördüm böylede duydum. Ben ne aldıysam anamdan aldım. Anamda dedesinden almış, artık unutuyorum. Onlar bunları böyle derdi.”

Benim sosyal çevrem çöğü solcudur. Böyle bir konuyu onlara açacak olsam şimdi, bunu onlara anlatsam yani “yahu Rıza şen şimdi bunlara inanıyor musun, bu çağda buna hala inanan olur mu hiç deyip sözümü boğazımda tıkarlar. Halbuki burada benim ne düşündüğümün önemi yok, önemli olan anam, inanın anam bunlara içtenlikle inanıyor, onun gibi inanan Aleviler biliyorum. Benim için önemli olan bu, yani buna inanan insanlarla onların inançları. Sözü daha fazla uzatmadan onlar gibi

inanmış, iki Alevi ozanımızın Devriyesini buraya yazarak sözümü bağlamak istiyorum. Aşk ola. Aşı muhabbetlerimiz daim ola.

Cihan var olmadan ketm-i ademden.

Hak ile birlikte yektaş idim ben.

Yarattık bu mülkü çünkü o demde
yaptık tasvîrini nakkaş idim ben.

Anâsırdan bir libâsa büründüm.

Nâr ü bâd ü âb ü hâktan göründüm.

Hayrül-beşer ile dünyaya geldim

Âdem ile bile bir yaş idim ben.

Âdem'in sülbundan Şid olup geldim.

Nûh-i Nebî oldum tûfâna daldım.

Bir zaman bu mülke İbrâahim oldum.

Yaptım Beytullâhı taş taşıdım ben.

İsmail göründüm bir zaman ey can

ishak Ya'kub Y'usuf oldum bir zaman

Eyyub geldim çok çağırdım el-aman

Kurt yedi vücûdum kan yaş idim ben.

Zekeriyâyâ ile beni biçtiler.

Yahya ile kanım yere saçtılar.

Davut geldim çok peşime düştüler.

Mühr-i Süleyman'ı çok taşıdım ben.

Mübârek asâyı Mûsâ'ya verdim.

Rûhül-Kudüs olup Meryem'e erdim.

Cümle evliyaya ben rehber oldum

Muciz murg-ı şeb-i huffâş idim ben.

Sulb-i pederinden Ahmet-i Muhtâr

Olup da cihana geldim âşikar.

Ali ile çok takındım Zülfekâr.

Kul iken zât ile sırdâş idim ben.

Tefekkür eyledim ben kendi kendim.

Mucize görmeden imâna geldim.

Şâh-ı merdan ile Döldül'e bindim.

Zülfekar bağlandım tığ taşıdım ben.

Sehakum hamrinden içildi şerbet.

Kuruldu ayn-i cem ettik muhabbet.

Meydana açıldı sırr-ı hakıykat.

Aldığım esrâra sırdâş idim ben.

Hidayet erişti bize Allah'tan.

Biat ettik cümle Resûlullâh'tan.

Haber verdi bize seyri fillâhtan.

Selmân-ı pâk ile yoldai idim ben.

Şükür matlûbumu getirdim ele.

Gül oldum feryâdı verdim bülbüle.

Cem'olduk bir yere Ehl-i beyt ile.

Kırklar meydânında farrâş idim ben.
İkrar verdik cümle düzüldük yola.
Sırrı fâş etmedik asla bir kula.
Kerbelâ'da İmam Hüseyin'le bile.
Pak ettim dâmeni gül taşıdım ben.
Şu fenâ mülküne çok geldim gittim.
Yağmur olup yağdım ot olup bittim.
Urum diyârını ben irşâd ettim.
Horasan'dan gelen Bektaş idim ben.
Gâhi nebi gâhi veli göründüm.
Gâhi uslu gâhi deli göründüm.
Gâhi Ahmet gâhi Alî göründüm.
Kimse bilmez sırrım kallâş idim ben.
Hamdû lillâh şimdi Şîrî dediler.
Geldim gittim zâtım hiç bilmediler.
Kimseler bu remzi fehmetmediler.
Her gelan mâhluka kardaş idim ben.

-----O-----

VAHDETNAME

Daha Allah ile cihan yoğ iken.
Biz onu var edip ilân eyledik
Hakk'a hiç bir lâyık mekân yoğ iken.
Hanemize aldık, mihman eyledik.
Kendisinin henüz ismi yok idi.
İsmi şöyle dursun, cismi yok idi.
Hiç bir kıyafeti, resmi yok idi.
Şekil verip tıpkı insan eyledik.
Allah ile işte burda birleştik.
Nokta-î âmaya girdik, yerleştik.
Sırr-ı Küntü kenz-i orda söyleştik.
İsmi şerifini Rahman eyledik.
Aşîkar olunca zat-I sıfatı.
Kün, dedik, var ettik bu semâvatı.
Birlikte yarattık hep kâinatı.
Nam-ı nişanını cihan eyledik.
Yerleri gökleri yaptık yedi kat.
Altı günde tamam oldu kâinat.
Yarattık içinde bunca mahlûkat.
Erzakını verdik, ihsan eyledik.
Asılsız fasılsız yaptık cenneti.
Huri, gılmanlara verdik ziyneti.
Türlü vaatlerle her bir milleti.
Sevindirip şad-ü handan eyledik.
Bir cehennem kazdık gayetin derin.
Laf ateşi ile eyledik tezyin.

Kıldan gayet ince, kılıçtan keski.
Üstüne bir köprü mizan eyledik.
Gerçi “Kün” emriyle var oldu cihan.
Arşü, kürsü gezdik durduk bir zaman.
Boş kalmasın diye bu kevn-ü mekân.
Âdem'in hakkını ferman eyledik.
Ârif olan bilir sırr-ı müphemî.
İzhat etmek için İsim-i Âzam'î.
Çamurdan yoğurduk, yaptık âdem'î.
Ruhumuzdan bir ruh revan eyledik.
Âdem ile Havva birlik idiler.
Ne güzel bir mekân bulduk, dediler.
Cennetin içinde buğday yediler.
Sürdük, bir tarafa, puyan eyledik.
Âdem'le Havva'dan geldi çok insan.
Nebi'ler, V eliler oldu nümâyen.
Yüz bin kere doldu boşaldı cihan.
Nuh Nebîyyullah'a Tüfan eyledik.
Salih'e bir deve eyledik ihsan.
Kayanın içinden çıktı nâ-gehan.
Pek çokları buna etmedi iman.
Anları hâk ile yeksan eyledik.
Bir zaman Eshab-ı Kehf'i uyuttuk.
Hazreti Musa'yı Turda okuttuk.
Şit'i çulha yaptık, bezler dokuttuk.
İdris'e biçtirip kaftan eyledik.
Süleymanı dehre sultan eyledik.
Eyyub'a acıdık, derman eyledik.
Yakup'u ağlattık, nâlan eyledik.
Musa'yı Şuayb'a çoban eyledik.
Yusufu kuyuya attırmış idik.
Mısır'da kul diye sattırmış idik.
Zalihayı ona çattırmış idik.
Zellesinden bend-i zindan eyledik.
Davut peygambere çaldırdık udu.
Kazandan kurtardık Lût ile Hûd'u.
Bak ne hale koyduk nâr-ı Nemrud'u.
İbrahime bağ-u bostan eyledik.
İsmail'e bedel cennetten kurban.
Gönderdik şad oldu Hali-ürrahman.
Balığın karnında bir haylı zaman.
Yunus Peygamber'e mekân eyledik.
Bir mescide soktuk Meryem Ana'yı.
Pedersiz doğurttuk orda İsa'yı.
Bir ağaç içinde Zekerîyya'yı.

Biçtirip kanını rızan eyledik.
Beyt-ül Mukaddes'te Kudüs şehrinde.
Nehr-i Şeria'da, Erden nehrinde.
Tathir etmek için günün birinde.
Yahya'yı, İsa'yı uryan eyledik.
Böyle cilvelerle vakit geçirdik.
Bu enbiya ile çok iş bitirdik.
Başka bir Nebî-i zişan getirdik.
Anın her nutkunu Kur'an eyledik.
Küffarı, Kureyş'i ettik bahane.
Muhammet Mustafa geldi cihana.
Hakkı davet etmek için imana.
Murtaza'yı ona ihvan eyledik.
Ona kıyas olmaz asla bir nebi.
Nebiler şahıdır, Hakk'ın habibi.
Dünyanın, ukbanın odur sebebi.
Biz onu nebî-i zişan eyledik.
Hak, Muhammed, Ali ile birleştik.
Hep beraber "Kabe kavseyn"e gittik.
O makamda pek çok muhabbet ettik.
"Leyletel-esra"yı seyran eyledik.
Bu sözleri sanma her insan anlar.
Kuşdilidir, bunu Süleyman anlar.
Bu sırr-ı müphemî âriflan anlar.
Çünkü cahillerden pinhan eyledik.
Hak ile Hak idik biz ezelide.
Tâ rûz-ı Elest'te, Kalubeli'de.
Mekân-ı Hüda'da, bezm-i celide.
Cemalini gördük iman eyledik.
Vahdet âlemini bilmeyen insan.
İnsan suretinde kaldı bir hayvan.
Bizden ayrı değil, Haret-i Suphan.
Bunu Kur'an ile ayan eyledik.
Sözlerimiz bizim pek muhakkaktır.
Doğan, ölen, yapan, bozan hep Hak'tır.
Her nereye baksan Hakk-ı mutlaktır.
Ahval-i vahdeti beyan eyledik.
Vahdet sarayına girenler için.
Hakk'ı hakkal-yakın görenler için.
Bu sırrı HARABÎ, bilenler için.
Birlik meydanında cevân eyledik.

1 Acırlıoğlu bir zamanlar benim için sadece dedemin yada dedelik eden dedelerimin adıydı, sonra bu adı Şah İsmail'le ilgili şeyler okurken görünce dikkat ettim bundan sonra başka yerlerde de rastladığım oldu. Sizde bu ada dikkat edin belki sizde bir şeyler okurken bir yerlerde rastlayabilirsiniz.

[2] Öldü yerine herkes için dünyadan göçtü derlerdi, dünyadan göcenlere ruhu kolay dönsün, kolay gelsin anlamında “ruhu asan olsun” derlerdi, dünyadan göçen kişi kemalete ermiş biri ise örneğin Hacı Bektaş Çelebilerinden birisi dünyadan göçmüş ise ona “Hakka yürüdü” derlerdi.

[3] Söyleyip özel olarak vurgulamaya gerek var mı bilmem, Alevilerde Alevi edebiyatında/ söylencesin de kadın erkek ayrımı yok onlar her ikisine de kişi diyorlar, canlar diyorlar.

[4] Derviş Mehemmet bir nefesinde şöyle diyor:

Yedi kere ben bu cihana geldim

Arşta duran iki nişan bendedir.

Yerde gökte Tanrı diye ararlar

Biz Hakk'ı severiz Hak'da bendedir